

Operació Albània: la venjança de Pinochet

PINOCHET CAUSES PENDENTS

En aquest segon capítol de la sèrie sobre Pinochet i el Frente Patriótico Manuel Rodríguez (FPMR), expliquem l'Operació Albània: un pla del dictador per eliminar de cop els que havien gosat atemptar contra la seva vida i, de pas, aconseguir generar terror entre els joves que havien pensat protestar contra Pinochet.

Els dies 15 i 16 de juny del 1987, dotze joves del Frente Patriótico Manuel Rodríguez (FPMR), d'una mitjana d'edat de vint-i-sis anys, moriren assassinats en diferents punts de la capital del país pels agents de la Central Nacional de Informaciones (CNI), la policia secreta que va substituir la temuda DINA del general Manuel Contreras. Va ser una acció coordinada des del Ministeri de l'Interior i planificada i impulsada pel general Augusto Pinochet, segons es dedueix de la investigació judicial, hores d'ara, en part, sota secret sumarial.

L'anomenada Operació Albània estava dissenyada amb unes directrius molt clares. L'objectiu era la venjança definitiva per l'atemptat a Pinochet, una acció feta nou mesos abans, que havia estat reivindicada per l'FPMR. A més, la matança pretenia ser un cop de força del règim en uns moments en què el seu govern patia una crisi, i un càstig o una advertència exemplar als militants de

La matança pretenia ser un cop de força del règim en uns moments de crisi, i una advertència exemplar

l'oposició més radical, especialment els més joves i combatius. La xifra de dotze morts –com els apòstols– el dia que es va fer –Corpus Christi– i la fredor amb què havia estat calculada l'operació fa pensar en la idea premeditada de crim ritual, amb una estratègia més per atemorir la població, en el més profund dels seu inconscient col·lectiu.

El primer crim es va produir a la part oriental de Santiago. A les 12.10 h del matí del dia 15, al carrer Alhué, davant el número 1.172, va ser assassinat, per trets a l'esquena, Recaredo Ignacio Valenzuela Pohorecky. Hi participaren diversos individus que dispararen des de vehicles en marxa.

El segon tingué lloc al sud de la capital, al vespre. A les 18.22 h, en la intersecció de Varas Mena amb el passatge Nueva Moscú, fou abatut a trets Patricio Ricardo Acosta Castro, mentre passejava tot sol pel carrer. Hi intervingueren gran quantitat d'individus des de diferents vehicles.

La tercera acció també es produí al sud de la ciutat. A la casa de Varas Mena 417, moriren crivellats Juan Waldemar Henríquez Araya i Wilson Daniel Henríquez Gallegos, en una acció en què participaren més d'un centenar d'agents, segons testimonis presencials.

La quarta acció succeí a la zona sud-oriental de Santiago. Un operatiu coordinat com els anteriors, d'identiques característiques en nombre d'homes i vehicles, matà a trets Julio Arturo Guerra Olivares.

Finalment, de matinada, a les 5.20 h, a la zona nord, en una casa del carrer Pedro Donoso 582, foren assassinades les últimes set víctimes: José Joaquín Valenzuela Levi, Esther Angélica Cabrera Hinojosa, Elizabeth Edelmira Escobar Mondaca, Ricardo Hernán Rivera Silva, Patricia Angélica Quiroz Nilo, Ricardo Cristián Silva Soto i Manuel Eduardo Valencia Calderón. En aquesta acció van haver-hi importants moviments d'agents i vehicles en hores anteriors, la qual cosa fa suposar que els van anar portant a la casa per executar-los. Cadascun dels morts va ser trobat amb una pistola a la mà esquerra. En tots els casos, la policia va arregar les

proves per simular que les morts s'havien produït en enfrontaments amb les forces de l'ordre. Aquesta va ser la versió oficial que a primera hora del matí, molt poc després de l'última massacre, van donar els mitjans de comunicació, juntament amb les fotos i les fitxes de cadascuna de les víctimes.

José Joaquín Valenzuela Levi, un dels morts a la casa del carrer Pedro Donoso 582, era el comandant Ernesto, el cap militar de l'intent d'atemptat al general Pinochet el 7 de setembre del

1986. Havia nascut el 15 d'abril del 1958, i militava a les Joventuts Comunistes des del 1972. S'havia exiliat amb la seva mare, després del cop d'estat del 1973. Va viure a l'Havana, Cuba, va ser combatent a Nicaragua, i, posteriorment, va entrar en la lluita clandestina a Xile contra la dictadura.

Avui, després d'un llarg i sofert viacrucis judicial, la investigació judicial té proves clares per certificar que no van haver-hi enfrontaments, que cap agent de la CNI va ser ferit o mort, que

EL TEMPS

Els membres de l'FPMR van ser els principals, però no únics, objectius de l'Operació Albània. Nou mesos abans hi havia hagut l'atemptat frustrat a Pinochet. El dictador volia venjar-se.

La xifra de dotze morts –com els apòstols–, el dia que es va fer –Corpus Christi– i la fredor amb què havia estat calculada l'operació fa pensar en la idea premeditada d'un crim ritual per atemorir la població en l'inconscient col·lectiu

les armes van ser col·locades en les mans de les víctimes després de morir, que set de les víctimes presentaven impactes de bales disparades a menys de vuitanta centímetres de distància i que dues altres van morir per trets a l'esquena.

15 processats fins ara. El jutge Milton Juica, que investiga el cas Operació Albània, ja ha processat quinze persones per homicidi, com autors o encobridors de l'assassinat dels dotze

militants de l'FPMR. Tretze són militars retirats: un general, tres tinent coronels, dos capitans, dos comandants i cinc suboficials. Els altres dos són policies. Entre els processats cal destacar: el general retirat Hugo Salas Wenzel, actualment en llibertat provisional, exdirector de la CNI; el coronel retirat i excap operatiu de la CNI, Alvaro Corbalán Castilla, condemnat a cadena perpètua per altres crims, i el comandant retirat Rodrigo Pérez Martínez, cap de la unitat antiterrorista. Uns deu

exagents de la CNI es troben actualment emprisonats per aquests fets.

En la investigació del jutge Juica hi ha dos testimonis definitius. El primer és el de l'excap operatiu de la CNI, Alvaro Corbalán, el qual, en trobar-se condemnat a cadena perpètua per altres crims, va decidir cooperar amb la justícia i confessar la seva participació en la matança de Corpus Christi. Amb aquest canvi d'actitud, l'exagent pretenia exculpar els seus subordinats i obtenir beneficis judicials. A més, aquesta confessió va trencar el pacte de silenci que mantenien fins ara els exagents de la CNI, cosa que pot suposar un precedent important amb vista a la resolució judicial d'altres casos que s'estan investigant.

Si bé la confessió de Corbalán està protegida pel secret sumarial, hi ha una segona declaració que s'ha fet pública, la del coronel de Carabiners Iván Bellarmino Quiroz, àlies *capitán Velasco*, el qual a més de reconèixer la seva participació en els fets, apunta directament a Augusto Pinochet com a responsable màxim de l'operació. Entre altres coses, Iván Bellarmino, declara que: "Per això es crida el general Hugo Salas Wenzel, director de la CNI, perquè aquest, per intermediació del president de la República (Pinochet), demani suport a la policia civil." També afirma que Corbalán tenia relacions amb alguns ministres i amb Pinochet, i que quan li va preguntar si hi havia suport suficient per cometre els crims, Corbalán li va contestar clarament que es tractava d'una ordre superior, per damunt del director de la CNI. I només Augusto Pinochet tenia una posició superior a la CNI.

Actualment el jutge Juica, que encara no ha tancat el procés sumarial, ha estat nomenat membre de la Cort Suprema. El seu substitut sembla que serà Hugo Dolmestch, que ja havia investigat el cas els anys 1998-1999. De moment, cal esperar el nomenament definitiu per saber si prendrà la decisió de processar i interrogar Augusto Pinochet, com ha fet el jutge Juan Guzmán en el cas de la "caravana de la mort".

Xavier Montanyà

Frente Patriótico Manuel Rodríguez (1983-1990)

Aquest moviment armat, vinculat al Partit Comunista de Xile, aparegué l'any 1983 per respondre a la repressió pinochetista. Entre els seus militants, la majoria molt joves, hi havia gent amb gran preparació militar i experiència de lluita a Nicaragua, el Salvador i Angola. Les activitats de l'FPMR van ser bàsicament de guerrilla urbana: apagades generals d'electricitat, requisició de camions d'aliments per repartir-los entre la població, presa i ocupació d'emissores de ràdio, sabotatges, assalts a armeries, segrestos i agitació política diversa per sensibilitzar i mobilitzar la població. L'acció més famosa del Frente va ser l'atemptat contra Pinochet l'any 1986. Al gener de

l'any 1990, unes quaranta persones del Frente es van escapar de la presó de Santiago. Va ser una acció espectacular i un cop que va posar en evidència els serveis de seguretat del règim, un mes abans de la presa de possessió del primer president democràtic, Patricio Aylwin.

Poc després de la fuga, el Frente va anunciar l'abandó de la lluita armada. Avui, els fugats encara són a l'exili, ja que els sumaris pels quals estaven processats i emprisonats depenien de la justícia militar i deu anys després encara estan oberts. A Xile, el Frente està integrat en el procés democràtic legalment com a Movimiento Patriótico Manuel Rodríguez. X. M.